

Boulez met screensaver

De combinatie van beeld en geluid blijft lastig, zo bewees het eerste van drie programma's met 'Toppers van de 20e-eeuwse muziek' die het Holland Festival presenteert. Beeldend kunstenaar Peter Struycken heeft een computeranimatie gemaakt bij Pierre Boulez' klassieker '...Explosante-Fixe...'. Die beleefde woensdag de première in het Muziekgebouw aan 't IJ.

Het eerste probleem van die onderneming is dat Boulez bij het componeren nooit heeft gedacht aan een visuele toevoeging en een complex stuk heeft gemaakt. Om alle subtiliteiten van deze partituur te genieten, moet je zeer geconcentreerd luisteren. Boulez' gedetailleerd uitwerkte guirlandes en de verfijnde elektronica die er daarbij ook nog is te horen, laten in feite geen ruimte over voor een animatie.

Dat Struycken smaakvol en niet vanuit overkill te werk is gegaan, helpt niet. Wereldschokkend is de beeldtaal geenszins. De screensavers die we allemaal van onze computers kennen, geven een uitstekende indruk. De animatie volgt de muziek met geometrische figuren in pasteltinten die heel aardig bij de koel warme abstractie van Boulez' muziek passen, maar door te volgen geeft Struycken ook een visueel equivalent van de structuur van het stuk, die nou

net weer niet zo geweldig is dat die iets toevoegt, dan wel een verhelderende extra laag aanbrengt. De zinnelijkheid van de muziek is niet in het beeld terug te vinden.

Struycken maakt zijn eigen verhaal. Dit leidt ertoe dat je bij het luisteren vaak wordt afgeleid door wat je ziet, omdat je Struycken en Boulez nogal eens vergeefts onder een noemer wilt brengen. Daarnaast raak je de draad kwijt omdat beeld nu eenmaal prominenter werkt dan geluid. Problematisch was bovendien de kwaliteit van het geluid op de band. '...Explosante-Fixe...' moet je live horen en de elektronica moet ruimtelijk kunnen klinken, om te voorkomen dat de klank in zijn totaliteit dichtslibt. Een afstandelijke

stereoweergave werkt absoluut niet.

Dat er na een kleine drie kwartier Struycken/Boulez een changement van een kwartier volgde, waarna twee

opnieuw niet gemakkelijk te beluisteren stukken van Heinz Holliger plus het forse Vioolconcert van de vorige week overleden György Ligeti volgden, maakte de avond er niet eenvoudiger op. Het Nieuw Ensemble en het Zwitserse Contrechamps tekenden onder leiding van Jurjen Hempel voor uitstekende uitvoeringen en Jennifer Koh speelde de hells moeilijke vioolsolo in Ligeti's concert even geweldig als de kwaliteit van de muziek is, maar in deze context werd er wel erg veel van de luisteraar gevraagd.

Als mosterd na de maaltijd volgde na een pauze alsnog een live uitvoering van '...Explosante-Fixe...'. Die had de avond moeten openen. Wie weet was Struyckens animatie na een pauze beter uit de verf gekomen.

Roeland Hazendonk

